

PUHE JA KIELI -LEHDEN MENETELMÄNUMERO

Tämäkertainen lehden numero sisältää neljä artikkelia, joille on yhteistä jonkin puheen tutkimusta koskevan menetelmän esittely. Paavo Alkun ja Jaana Sellmanin kirjoitusten kohteet eivät ole kaukana toisistaan, koska molemmat käsittelevät puheen glottaalisesta äänilähteestä, äänihuulivärähtelystä aiheutuvia ilmiöitä. Käänteissuodatuksella laskettu glottisheräte (Alku) on saanut tunnustetun aseman äänenlaatututkimuksessa, mistä hyvänä esimerkkinä on Nick Campbellin esitelmä Barcelonassa Foneettisten tieteiden kongressissa 2003: Campbell saattoi todeta menetelmän avulla, että tutkittu japanilainen naispuhujia käytti erilaisia äänenlaatuja eri sukulaistensa kanssa puhuessaan. Myös Sellmanin rakentavasti ja kriittisesti kuvaama moniparametrinen tietokoneohjelma (MDVP) on tarkoitettu äänenlaadun mutta erityisesti äänihäiriöiden tutkimukseen. Kay Elemetricsin kehittämä menetelmä ei ole tarkoitettu vain äänen ominaisuuksien kuvantamiseen, vaan se on myös numeerisia tunnuslukuja tuottava menetelmä.

Antti Iivosen, Tapio Seppäsen, Kai Noposen ja Juhani Toivasen kirjoituksella on yhtymäkohta edellisiin. Vaikka kirjoituksen pääkohteena on puhujan temporaalisen äänialan visualisointi (TVRPVA), muodostuu yhteys äänialan käsitteen kautta edellisiin. Pääsovellusala on kuitenkin puheen prosodia ja yksittäisten lausumien perustaajuuskontuurien sijoittuminen puhujan pragmaattiseen äänialaan. Perinteisiin äänialamenetelmiin verrattuna saadaan käsitys puhujan luonnollisissa, ja siten pragmaattisissa puhetilanteissa käyttämästä äänialasta ajallisesti ilmaistuna.

Teija Kujalan, Minna Huotilaisen ja Risto Näätäsen artikkeli edustaa sitä aivotutkimuksen aluetta, joka alkoi Suomessa 1980-luvun loppupuolella. Menetelmä on tuottanut puheen tutkimuksen alalla niin selviä näyttöjä, että se tulee epäilemättä saamaan pysyvän sijan puheentutkimuksen yhtenä menetelmänä ja kehittynee edelleen. Kirjoittajat katsovat, että sovellettu aivojen heräteväste (*mismatch negativity*; MMN) täydentää behavioraalisia tutkimustuloksia. Käsite ”behavioraalinen” viittaa kuulijalta tavalla tai toisella saatuihin saatuihin havaintoilmoituksiin.

Antti Iivonen
erityisnumeron toimittaja